

Відгук

офіційного опонента на дисертацію «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» Шевченко Анни Ігорівни, подану до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук за спеціальністю 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни)

Ступінь актуальності обраної теми

Набув чинності Закон України «Про освіту». У статті 1 цього Закону «Основні терміни та їх визначення» сформульовано пункт 28: «Універсальний дизайн у сфері освіти – дизайн предметів, навколишнього середовища, освітніх програм та послуг, що забезпечує їх максимальну придатність для використання всіма особами без необхідної адаптації чи спеціального дизайну». Універсальний дизайн у сфері освіти – це навчальний дизайн, проектування навчальних систем (ISD: Instructional Systems Design), одну з яких створено і науково обґрунтовано шановною Анною Ігорівною.

Дизайн як проектування поширюється на всі галузі знань. У зарубіжних освітніх системах дизайн поєднується з технологіями. У Київському національному університеті технологій та дизайну розроблено освітню програму «Професійна освіта (Дизайн) галузь знань 01 – освіта; спеціальність 015 – професійна освіта (дизайн), спеціалізація «Дизайн», освітній ступінь «бакалавр». Освітньою програмою передбачено компетентності майбутніх фахівців дизайну: загальні і спеціальні.

Навчання художнього проектування у галузі мистецтва також має важливе значення у процесі фахової підготовки майбутніх бакалаврів з дизайну, оскільки забезпечує формування сукупності їхніх компетентностей: інтегральної, загальних, спеціальних. Ці компетентності сформульовані у державному стандарті вищої освіти першого (бакалаврського) рівня (галузь знань 02 «Культура та мистецтво», спеціальність 022 «Дизайн»). Важливою умовою успішного навчання студентів художнього проектування є досконала методика, яка сьогодні потребує змін, зумовлених Законом України «Про освіту» (№ 2145-VIII від 5 вересня 2017 року).

Впровадження дизайну у різні галузі знань передбачено новітнім освітнім напрямом STEAM (S – природничі науки, T-технології, E-інженеринг, A-арт (гуманітарні і мистецькі дисципліни), M-математика).

Професійна дизайн-освіта здобувається у вищих мистецьких, технічних, технологічних навчальних закладах. Компетентність у дизайн-формотворенні необхідна педагогам професійного навчання і майбутнім учителям технологій та початкових класів. У процесі дизайн-освіти домінує проектно-художня діяльність майбутніх фахівців будь-якого професійного напрямку: людина-

природа (ландшафтний дизайн, людина-техніка (індустріально-промисловий дизайн), людина-людина (дизайн костюмів), людина-художні образи (дизайн інтер'єрів), людина-знакові системи (графічний дизайн, ВЕБ-дизайн)). Формування здатності до художнього проектування у майбутніх фахівців з дизайну є основою їхньої фахової компетентності.

Вимоги роботодавців, еволюція суспільних уявлень про випускника вищої школи та останні наукові дослідження з проблем підготовки фахівців з дизайну свідчать про орієнтацію навчально-виховного процесу на розробку освітніх стандартів з урахуванням компетентнісного підходу.

Недостатня розробленість методики навчання фундаментальних мистецьких та дизайнерських дисциплін у руслі сучасних освітніх тенденцій обумовлює актуальність обраної здобувачем теми дисертаційного дослідження «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну».

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

У першому розділі «Формування здатності до художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну як соціальна педагогічна проблема» проведено аналіз сучасного стану підготовки майбутніх фахівців з дизайну. Дисертанткою виявлено певні прогалини у ключових тенденціях сучасної дизайн-освіти, проаналізовано підготовку фахівців з дизайну в Україні і світі та виокремлено відмінності, пов'язані з впровадження корпоративного навчання на реальних дизайнерських підприємствах.

Обґрунтовано компетентнісний підхід до навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну, з урахуванням чого був проведений аналіз навчального процесу підготовки майбутніх фахівців з дизайну у вищих навчальних закладах України. Сформульовано результати підготовки фахівців з дизайну, у яких формувалися спеціальні компетентності: мистецько-естетична, образотворча та проектна.

У другому розділі «Методика навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» подано методичний аспект підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування.

Розроблено модель методики навчання художнього проектування, до якої включено ряд фундаментально-мистецьких та дизайнерських навчальних дисциплін, що визначають місце методики навчання у загальному комплексі системи підготовки майбутніх фахівців з дизайну. Дисертанткою зазначено, що розроблена нею модель методики базується на компетентнісному, інтегрованому та проектному підходах та дидактичних

принципах вищої школи.

Запропоновано такі складові елементи моделі методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну: навчально-виховне середовище, методи формування здатності до художнього проектування, форми навчання, навчальні програми дисциплін, засоби навчання та активізації творчої діяльності, засоби оцінки навчальних досягнень студентів, критерії сформованості здатності до художньо-проектної діяльності, рівні сформованості здатності до художнього проектування, рефлексія студента, що дозволяє майбутньому фахівцю знайти свій індивідуальний стиль, досягти адекватної професійно-особистісної самооцінки, прогнозувати й аналізувати результати своєї діяльності.

Анна Ігорівна розкрила суть інтегрованого, проектного підходів та можливість їх реалізації у процесі навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну. Запропоновано реалізувати дані підходи у процесі навчання фундаментальних мистецьких та дизайнерських навчальних дисциплін, до яких відносяться: «Рисунок з основами пластичної анатомії», «Живопис з основами кольорознавства», «Основи композиції»; «Архітектоніка та комбінаторика», «Основи проектування», «Основи декоративно-прикладного мистецтва», «Матеріали сучасного дизайну», «Теорія та історія дизайну» «Основи макетування і моделювання» та інші.

Доведено, що здатність до художньо-проектної діяльності ефективно формується завдяки створенню сприятливих педагогічних умов і активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів; мотивації проектно-художньої творчості ігровими ситуаціями.

Науково обґрунтовано суть методу проектів, ряд сучасних дидактичних методів проектної творчості: мозковий штурм, евристичне та проблемне навчання, дискусії, навчання у творчих дизайн-групах. Невимушене проектування за власним задумом дозволяє студентам вчитись на власному досвіді та досвіді інших, бачити попит споживачів-замовників на їхні дизайнерські пропозиції.

Дисертанткою доведено ефективність методу проектів, яким враховуються особливості навчальних дисциплін та здійснюється вплив на розвиток фантазії у майбутніх фахівців з дизайну. Визначено типи проектів, характерні для кожної з дисциплін: «Основи композиції»; «Архітектоніка та комбінаторика», «Основи проектування», «Основи декоративно-прикладного мистецтва», «Матеріали сучасного дизайну», «Теорія та історія дизайну» «Основи макетування і моделювання», «Художнє проектування». Для реалізації запропонованої методики навчання художнього проектування, а також компетентнісного, проектного та інтегрованого підходів,

дисертанткою розроблено методичні рекомендації із цих дисциплін.

Заслугують схвалення також розроблені дисертанткою програми нормативних навчальних дисциплін освітнього рівня «бакалавр» (галузь знань 01 «Освіта», спеціальність 015 – «Професійна освіта: Дизайн»). Це такі дисципліни: «Основи композиції», «Рисунок з основами пластичної анатомії», «Живопис з основами кольорознавства», «Декоративно-прикладне мистецтво», «Матеріали сучасного дизайну».

Враховано останні досягнення у сфері дизайн-освіти, основні принципи у змістовому наповненні програм, компетентнісний підхід, критерії добору та побудови змісту навчання, розкрито теоретичні засади процесу проектування у галузі дизайну тощо.

У *третьому розділі* дисертації «Експериментально-дослідна перевірка методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну» обґрунтовано процес і проаналізовано результати проведення педагогічного експерименту з перевірки ефективності методики навчання художнього проектування майбутніх фахівців з дизайну.

Статистичне підтвердження достовірності отриманих результатів експерименту вказує на значну перевагу емпіричних значень показників над критичними: висновки, зроблені автором, чіткі та логічно побудовані. Структура роботи відображає логіку педагогічного пошуку. У цілому виконане дисертаційне дослідження збагачує наукові знання та розширює практичний досвід щодо підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування.

Вперше науково обґрунтовано та розроблено методику підготовки майбутніх фахівців з дизайну до художнього проектування на основі компетентнісного, проектного та інтегрованого підходів; обґрунтовано реалізацію основ компетентнісного підходу у процесі формування мистецько-естетичної, образотворчої, проектної компетентностей; удосконалено зміст навчання фундаментальних мистецьких та дизайнерських дисциплін.

Практичне значення результатів дослідження полягає у розробці науково-методичного забезпечення поетапного формування здатності до художньо-проектної діяльності майбутніх фахівців з дизайну та рекомендацій щодо впровадження науково-методичного забезпечення в навчальний процес.

Повнота викладу наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації та опублікованих у працях.

Вірогідність результатів дослідження підтверджується ґрунтовною

джерельною базою; оприлюдненням його результатів на конференціях і семінарах, а також додатками, що підтверджують правомірність висновків опрацьованого наукового матеріалу, суттєво посилюють науковий характер проведеного дослідження.

Результати дослідження відображені у 7 наукових статтях, 6 з яких надруковано у фахових виданнях; розроблено 5 навчальних програм затверджених вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова.

Пропозиції і зауваження до наукової роботи.

Позитивно оцінюючи результати наукового дослідження Шевченко А.І., вважаємо за доцільне висловити окремі думки та побажання, які виникли під час ознайомлення з дисертацією:

1. В авторефераті та дисертації недостатньо обґрунтовано суперечності, що зумовлюють актуальність дослідження та конкретизують його завдання. Наприклад, в освітніх програмах мистецьких, технічних, технологічних вищих навчальних закладах сформульовано різні компетентності для бакалаврів, не зважаючи на компетентності, сформульовані у стандарті для бакалаврів-дизайнерів. Досі не розроблено стандарт для магістрів-дизайнерів як основа для створення освітніх програм з підготовки цих фахівців.

2. Варто було б уточнити об'єкт дослідження (підготовка бакалаврів чи магістрів), виокремити компетентності, необхідні сучасним дизайнерам-дослідникам (магістрам): компетентність у педагогічному дизайні, компетентність в етнічному дизайні тощо.

3. На наш погляд, в роботі недостатньо висвітлено організацію та зміст самостійної роботи майбутніх дизайнерів у процесі їхньої фахової підготовки. Немає аналізу курсів педагогічного спрямування: «Вища освіта України на сучасному етапі», «Психолого-педагогічні основи викладацької діяльності», «Методика викладання мистецьких дисциплін», «Методологія наукових досліджень і творчого мислення» (такі курси передбачені навчальним планом фахової підготовки промислових дизайнерів у Національному транспортному університеті).

4. У теоретичній моделі методики навчання майбутніх фахівців з дизайну відсутній зворотній зв'язок, що вказує на необхідність корегування методики навчання студентів.

5. У виокремлених критеріях ефективності авторської методики (мотиваційному, пізнавально-когнітивному, практично-діяльнісному, творчому, рефлексійному) недостатньо показників (потрібно було б мінімум

